چیرۆك شەقامە بازنەییەكان-7-…
رەسوڵ بەختیار

بەشی حەو تەم…

هەموو هەنگاوێکی نێو شەقامە بازنەییەکان چیرۆکێکی نوێ و دێرینی هەیە، چیرۆکە نوێیەکان لەنێوەندی هەموو ئەو خۆشی و ناخۆشییەکانەوەیە، ئەگەر کەسێکی راستگۆ بیت ئەوا بەئاشکرا ناخۆشییەکان دەبینی، لەنێوەندی شەقامە بازنەییەکاندا هەموو رەچەڵەکه بیانییەکان دەبینی کارێکیان هەیە، تا وایلێهاتووە بەشێک لەو رەچەڵەکە بیانیانە کاریان بەدەستە و لەرۆرێک لەبەرپرسان زیاتر دەستی دەڕوا، بەلالووتەوە سەیرت دەکا وەك ئەوەی تۆ بارگرانی بیت لەسەر ئەو، کاتێکیش تووشی گرفت دەبێ هەزار پاڕانەوە و تکا دەکات، نەوەك پاسەپۆرتەکەی لێ وەربگرن و یەکسەر رەوانەی فرۆکەخانەی بکەن، ئەو کاتە سەر و لموزی ئەوانە دەبینی کاتێک دەتەوێ بچیتە کۆمپانیایەک ئەو بیانییە سەیری سیڤییەکەت دەکات و بەزمانی خۆی دەدوێ بۆ زمانی تۆش کەسێکیان داناوە، ئەو بیانییە وا تێدەگات ئەگەر ئەو لەوێ نەبێ کارەکان ناڕوات، هەقی خۆیەتی چونکە پارەیەکی زۆر وەردەگرێ، خۆشییەکان لێرە وەك هەموو شوێنێك رێژەییە، خۆشییەکان لەوەدایە زۆرێك لەوانەی دەرەوەی وڵاتیان بینیووە و تیایدا ژیاون هەردەم باس لەوە دەکەن لەهیچ شوێنێکی دونیادا نییە هەردەم بتوانی لەتەك هاوڕێ و خزم و کەسی خۆت بیت، بەشێکیش لەخەڵکی شەقامە بازنەییەکان لەهەموو شتێکدا دەستیان دەڕوا و تەخشان و پەخشان بەپارە و سەرمایە دەکەن و هیچ کات دەوروبەری خۆیانیان لەبیر نییە، تەنیا لەگەڵ ئەو رەچەڵەك بیانیانە دەستیان تێکەڵکردووە، ئەو دەست تێکەڵکردنە زۆرجار دەبێتە مایەی ناخۆشی بۆ بەشێك لەخەڵکی شەقامە بازنەییەکان.

پێی لەسەر پێدا داناوە و خۆی لێ گۆڕاوە و دەڵێت: تۆ پسپۆڕیەکەت بەکەڵك ئەم کۆمپانیایە نایەت، ئێوە بڕۆن کاری دیکە بکەن، دوورمان بخەنەوە لەشەڕ و شۆڕتان.

-باشە دیارە ت□ پسپۆڕیەکەت با□ایە، ئەگەر ئەو دەو□ەمەندی نەب□ ت□ش وەك من ئ□ستا بەدوای کاردا دەگە□ای، خ□ت لەبیر مەکە بە□□ز هەمووان یەکتر دەناسین و کەس لەنێوەندی شەقامە بازنەییەکاندا ون نابێ، تۆش ئەگەر دەسەڵات پشت و پەنات نەبێ، دەبوایە وەك پێشتر لەشەقامەکان بخولێیتەوە، تۆ دەزانی چی دەڵێم، کەسی عاقڵ تەنیا

ئامـاژەیەکی بەسـە، ئێسـتا تۆ تێگـەیشتی بەڵـام خۆت لێگەڕاوە و وادەزانی ڕۆژێك بەهێش خۆت نایەوە و خۆت لەناوەندی ڕۆژێکی ڕەشدا دەبینی (بەپێکەنینەوە) ئەو کات با ئەو بیانیانە بگەنە فریات.

-ئـەوە باسی چـی دەکـەی، مـن خـەڵکی شەقامە بازنەییەکـان نیـم، بەرێککەوت بار و بارگەمان لێرە دانا، دوایش کارمان کرد و بووین بەخاوەن ئەو سامانە، لەتۆمان نەدزیووە.

سەرچاوە مێژووییەکان زیاتر باس لە بازنەی یەکەم دەکەن، لەو کاتەی ئیمپراتۆرە گەورەکان ویستوویانە بەسووپا مەزنەکانییەوە، بازنەی یەکەم داگیـر بکەن، تەقەی بـن پـێـی سـەربازەکان بەهەمـان شێـوەی بەربەرییەکـان بەڵێ بەی دەهـات، ئـەو سـەربازانەی خـەڵکی بـازنەی شارەکانی خۆیان بوون، ترسیان لەهەموو هەنگاوێك بوو، چونکە دەزانن بازنەکـان چ بەرگرییـەك دەکـەن، هـەردەم دوژمـن بەسـەر شێوەی دەگەڕێتەوە، چەندینجار بازنەی یەکەم داگیر کراوە بۆ چەندین سەدە لەژێر رکێفی داگیرکاریدا بووە، تا ئەو کاتە لەژێر داگیرکاریدا بوو، کە خودی ئیمپراتۆر لەنێو خانەوادەکەی خۆیدا کودەتایان بەسەردا کردووە، تا هەواڵ گەیشتە بازنەی یەکەم سووپا و دەستە و تاقمی ئیمپراتۆر رایانکردووە، بەشێک لەو دەستەوتاقمە دواتر وەك کەسێکی خۆیی بازنەکان لەوێدا ماونەتەوە، بەتایبەتی بەشێک لە دار و بەرد و کەرپووج و کۆشکەکانی بازنەی یەکەم، لەسەردەمی دواتردا ئەو خـانەوادانە بـوونەتە خەڵکـی ڕەسـەنی ئەم نـاوچەیە، بەڵام لەدوای نەمـانی نەوەی یەکەم، نەوەی دووەم هـاتوونەتە خـوارەوە، بەدوای ژیانی خۆیان کەوتوون، بەشێك لەنەوەی دووەم جێ پەنجەیان دیار بووە، لەپێشخستنی بازنەکان، هەروەها لەشۆڕش و یاخیبووەکاندا ڕۆڵیان هەبووە و گیانیان فیدا کردووە، لەلایەکی دیکەوە هەندێکیان بەشێـک لەبـازاڕ و دووکانەکـانی خـوارەوەی بـازنەی یەکەم مـوڵکی ئەوانە.

-ئێستا تۆ مێژوو دەگێڕیتەوە، یان ئەمە چیرۆکە؟

-نامەوێ خوێنەر پەرتەوازە بکەم، سەرەتا دەمەوێ مێژووی بازنەکان شارەزا بـن و کـون و کەلەبەری مێـژوو و جوکرافیـای ئـەو شەقامە بازنەییانە بزانن.

لەبەرامبـەر ئەمـەدا خـانەوادە ئاشوورییەکـان لەزۆرێـك لەسـەرچاوەکانیان دەڵێـن: ئەم خـاکە مـوڵکی ئێمەیە بەهەمـوو بازنەکانیەوە.

-ئێمە بازنەی یەکەممان بنیاتناوە، بۆ چەندین سەدە ئیمپراتوریمان لێرەدا چەقاندووە و کردوومانەتە پایتەختی هەموو زەوی.

-هەر چوار خواوەندەکەی بازنەی یەکەم شایەدن، ئەوە تەنیا لەکاتی شکستدا راتان کردووە، هاتوون لێرەدا نیشتەجێ بوونە، ئێستاش ئەوە،

ئەمە بێنامە دەزانن.
کامران تەمەنی شەست و پێنج ساڵە چەند ساڵێکە خانەنشین بووە، ئەو کریستیانییە و هەموو کات دەڵێت: لەو ماوەی مامۆستا بووم، تا ئەو کاتەی خانەنشین بووم، زۆرێک لە نەوەکانی ئەم بازانەم پێگەیاند، هیچ کاتێک داوای پاداشتم نەکردووە، من تەنیا ئەرکی خۆم بەجێگەیاندووە، بەڵام زۆر تووڕە دەبم، کاتێک یەکێك دەبینم لەڕۆژنامە و گۆڤارەکاندا باس لە هاوسەردەمی من دەکا، دەبینی زۆربەی باسەکەی درۆیە، خۆشی دەکاتە پاڵەوان، وەک ئەوەی تەنیا ئەو لەشەقامە بازنەییەکان بێ.
-ئەو قسانەم پێ ناخۆشە، کاتێک بە ئارەزووی خۆی باس لە کەسایەتی و خانەوادەکان دەکات.
-واتە خۆی لەو سەردەمەدا تەنیا خۆی وەک شەقاوە نیشانداوە، کەچی لەکاتە ترسناکەکان ترسنۆکترین کەس بووە.
-ناشکرێ ئێمە بێن قسەکانی ئەم و ئەو راست بکەینەوە. -بەو واتایەی بەشێک لەوانەی خۆیان بە ئەسڵزادە و نەجیبزادەی ئەم بازنانە دەزانن، لە بنەڕەتدا درۆ دەکەن.
-درۆ کردنێک، بەڵام جوانیان رازندەتەوە، ئەوان خەڵکی دەکەن بەچاوی ئەو بازنانە، کەچی لە بنەڕەتدا مەبەستیان لەخۆیانە، کە چاوی بازنەی یەکەم و بازنەکانی دیکەن لە نزیکەوە هەندێک لە خانەوادە تێکشەرەکان دەناسن، بەشێوەیەک خۆیان لکاندووە بەوانەوە، وەک ئەوەی بێ ئەوان هیچیان پێ نەکراوە.
-ئەوەشیان لەبیرچووە، کە خانەوادە تێکشەرەکان، لە ترسی ئەو بێ چاو و رووانە، جێیان پێ جێ نەبوو، چونکە ئەوان دەستەو تاقمی رژێمە یەک لەدوای یەکەکان بوون. لەو قسانە دابووین، لە نێو بازنەی یەکەم بوو بەهەرا، هەر یەک لەلای خۆیەوە هەی های دەکرد، ئەم هەی هایە لە هەموو بازنەکان مێژوویەکی دوور و درێژی هەیە.
دواتر زانیمان یەکێك لەقەڵەبڕەکانی شار دراوێکی ساختەی داوەتە یەکێك، دوای زانینی بۆی گەڕاندۆتەوە، ئەویش هەرچی سوێند هەیە دەیخوا و دەڵێ تۆ ئەو دراوەت لەلای من نەگۆڕیوەتەوە.
لەنێوەندی بازاڕی شەقامە بازنەییەکان ڕۆژانە دەیان کێشە و گرفت و مقۆ مقۆی سەیر و سەمەرە دێتەئاراوە و هەموو ئەوانەی ئەو کارانە دەکەن و کەسان تاوانبار دەکەن، ئەوا دەستیان لەگەڵ تاقمەکاندا بەستووە و جێگەی خۆیان قایمکردووە و دەستیان لەگەڵ چەنتدین کەسانی گەندەڵ و گەندە تێکەڵکردووە.
-ئەوە باسی چی دەکەی، من چیرۆکێکی سەیرم لەلایە.
-سەیر وەك چی، خۆ نوکتە ناگێڕیتەوە.
-با وەك نوکتە وایە، یەكێك لەدەزگە و کۆمپانیاکان بەڕێوەبەرێك

ماوەیەکی زۆرە چەند کەسێکی لەنێو دەزگاکەیدا کردێتە برادەر یان راستر بڵێم، دەستی لەگەڵ بەرپرسی ژمێریاری و دارایی تێکەڵکردبوو، لەو رۆژانە کارەکانی دارایی رادەپەڕاند، کە دەوامی فەرمی نەبووە، رۆژی شەمووان هەرچی پەیوەندی بەپارە و داراییەوە هەبووە، لەو رۆژەدا رایپەڕاندووە، رۆژەیەکی کەمی بۆ دەزگاکە داناوە ئەوی دیکەی هەمووی بۆ خۆی گلداوەتەوە، بۆ ئەوەی کەس هەست بکات، تەنیاش بەرپرسی دارایی زانیوویەتی، دیارە رۆژەیەکیش بۆ بەرپرسی دارایی بووە، لەو رۆژانە کاتێك چووینە دەزگاکەمان بەڕێوەبەرەکەمان نامەیەکی جێهێشتووە، دوای سڵاو کردن، داوای گەردەن ئازایی لەهەمووان کردووە، لەدرێژەی نامەکەی نووسیوویەتی ئێستا لەئەڵمانیام و چەند رۆژێکی دیکە لەکەندام، بەهەمان شێوە بەرپرسی ژمێریاریش دیار نییە و تا ئێستا ئەو هیچ ناونیشانێکی نییە.

-واتە چەند پارەی بردووە.

-زیاتر لە دوو ملیۆن دۆلار.

-ئێستا زۆربەی کارمەندان هەر یەك لەلای خۆیەوە دەترسێ، بەتایبەتی ئەوانەی زۆر لەبەڕێوەبەر و بەرپرسی دارایی نزیك بوون..

سەرەڕایی ئەوەی هەندێک لەوانە بوونەتە بارگرانی بەسەر کۆمەڵگاوە، لەلایەی دیکەوە زۆربەی تاکەکانی شەقامە بازنەییەکان، لەرابردوودا تووشی کێشەی سیاسی و کۆمەڵایەتی و چەکداری بوونەتەوە، بەشێک لەوانە بۆ ئەوەی سەر بەهیچ لایەنێکی سیاسی بۆ لەساڵەکانی هەشتاکانی سەدەی بیستەم، دەسگیرکران و چەند تۆمەتێکیان خستنە پاڵ.

هەندێک لەوانەی کەوتنە زیندان لەژێر ئەشکەنجەدا گیانیان لەدەستدا، ماڵ و منداڵەکانیش ئاوارەی شاران بوون، ئێستا ئەوان گەورە بوونە، کاتێک بەشەقامە بازنەییەکان تێدەپەڕن یادی باوکیان دەکەنەوە، هەردە فرمێسک لەچاونیان دەتکێ خوارەوە، کاتێک گوێیان لەوە دەبێ کەسانێک موڵک و ماڵی ئەو بازنانە لەختوخۆڕایی دەخوا، ئاهێک هەڵدەکێشن لەوەی باوکی ئەوان لەژێر ئەشکەنجەدا گیانی لەدەستداوە، کەچی کەسانێک لاف و گەزاف بەئازادییەوە با دەدەن.

ئێستا ئێمە لەنێوەندێکدا دەژین، دەتوانین بڵێن لەزۆر لاوە تاریکی باڵی بەسەر ژیانمان داوە، بەڵام هیچ کاتێك خۆمان لەنێوەندی بێ ئومێدی نابینینەوە، بەرزی بڕوامان لەوپەڕی دایە، چونکە لەشان و شەوکەوتی خەڵکی شەقامە بازنەییەکان ناوەشتێتەوە بەرامبەر بەکێشە و تاریکییەکان بچەمێتەوە.

-راستە لەنێو بازنەکان کار کەمە، بەڵام لەدێر زەمانەوە خەڵکی شەقامە بازنەییەکان راهاتوون، کە بێکار بن، ئێمە بڕوامان بەخۆمان بەهێزە، لەکاتێکیدا ئەو شەقامە بازنەییانە موڵکی ئێمەن، ئەمڕۆش کار نەبێ بۆ بەیانی هەر کار دەبێ.

-دەڵێی دەست بەدورشم گوتنەوە کرد؟
-دروشمی چی ئەمە راستییە، ئەگەر دڵمان بەو قسانەش خۆش نەکەین، ئەی چی بڵێین، خۆ ئێمە بەشێك نین لەناخۆشی و کولەمەرگی کۆمەڵگەکەمان.
-نا، بەڵام ناکرێ ئێمە دابنیشین و نزا بکەین.
-کەس گوتویەتی ئێمە نزامان کردووە.
-ئێمە خۆمان کێشەکەین، رێگەمان بەخەڵکی ئەولاو ئەولا داوە، ئەئارەزووی خۆیان لەنێو شەقامە بازنەییەکاندا تەڵاتێن بکەن.
هەموو کچ و کوڕانی شەقامە بازنەییەکان بەچاوێکی پڕ ئومێدەوە دەڕوانن داهاتوو، ئێواران لەژێر بەرزی یەکەم بازنەدا بیان بینە هەموو بەپێکەنین و قسەی خۆش پێشوازی لەیەکتر دەکەن، دیارە هەردەم رێز لەوانەش دەگرن لەدەرەوەی شەقامە بازنەییەکان هاتووە، هەموو کات ئەو کوڕ و کچانە باس لەو رۆژانە دەکەن، کە تەنیا خولیایان ئەوە بووە بۆ چەند ساتێك لەژێر سایە و سێبەری یەکەم بازنەدا پیاسە بکەن.
-ئەوەتا ئەو میوزیکژەنە دوای چەندین ساڵ لەئاوارەیی هاتۆتەوە نێو شەقامە بازنەییەکان، ببینە بەچ جۆش و خرۆشێکەوە میوزیك لێ دەدا، هەرچی کلتوور و بەها و کەلەپووری شەقامە بازنەییەکان هەیە لەدووتۆیی میوزیکەکەی رەنگ دەداتەوە.
-ئەو شانۆیانەی لەم دوایەدا نمایش کران، باس لە کوولەمەرگی و ئازایەتی کەسانی پێشتری شەقامە بازنەییەکان دەکەن.
-ئەو شێوەکارە و خۆشنووسەی لەلایەکی شەقامە بازنەییەکان تابلۆکانی داناوە، هەموو هێماکان دەگەڕێنێتەوە بۆ بەها و گەورەیی شەقامە بازنەییەکان.
تەنیا کتێبە زەرهەڵگەڕاوەکانی نێو کتێبخانەکانی سەر شەقام شایەدی ئەوەن ئەم شەقامە بازنەییانە چەند مەزنن و تا هەتاهەتایە هەر بەمەزنی دەمێننەوە.
شەقامە بازنەییەکان لەپێشتردا لەهەموو لایەکەوە بەدار و درختەکان هەردەم سەوز بوون، ناوەندی شەقامە بازنەییەکان درختەکانی ئەوەندە چڕبوون ئەوبەریت نەدەبینی، بەڵام رژێم لەسەرەتای ساڵانی هەشتا بەبیانووی هەبوونی کەسانی تێکدەر هەموو دار و درختەکانی بڕیەوە، نەوەك تێکدەران خۆیان لەنێو ئەو دار و درختانە بشارنەوە و هێرش بکەنە سەر دەستە و تاقمی نابەلەدی ئەو شەقامە بازنەییانە، بۆ دووبارە رەگی ئەو دار و درەختانە چڕۆی کردەوە و سەوزی و رازاوەیی دا بە شەقامە بازنەییەکان، لەتەك ئەوەی ئێستا تا رادەیەك سیمای شەقامە بازنەییەکان گۆڕاوە، بەڵام چیرۆك و گێڕانەوەی چەند نەوەیەکی پێشتر دەتخاتە نێو دونیایەکی سیحراوی، ئەم دونیایە

سیحراویەش تەنیا لەنێو کتێب و فیلم و سینەماکاندا دەبیندرێ.
هەرچۆنێك بێ، دیارە کارەساتەکان مەرج نییە هێیەك بێ بۆ ماڵوێرانی زۆرجاران دەبێتە هۆی ئەوەی تاکەکان داهێنان بهێننەکایەوە، تەنیا بەیەکتر خوێندنەوە و گوێ لەیەکتر راگرتن، دەتوانین هەموو ئاستەنگەکان ببڕین، رابردوو بکەین بەوانەیەك تا لەداهاتوودا سوودی لێ وەربگرین.
ئێستا شەقامە بازنەییەکان کپە، بەرەبەیانە و جوانی دار و بەرد و کەرپووچ و کۆڵەگەکان بەجوانی بەدەردەکەون، ئەگەر بڕوانیتە هەر لایەك، جوانی و هونەر لەهەنگاوەکانی بەرپێت دەبینی، دەبینی بۆ چەندین هەزار ساڵە ئەو کەرپووچ و کۆڵەگانە چۆن بەرگەی ئەو هەموو ساردی و گەرمی و تۆز و با و باران و بروسکەکان بێتەوە.

رەسوڵ بەختیار